

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่องการออกแบบลวดลายบาติกบนเสื้อยืดคอกกลมแขนสั้น เรื่อง “เอกลักษณ์จังหวัดมหาสารคาม” มีกระบวนการในการศึกษา โดยเริ่มจากการศึกษาข้อมูลจากภาคเอกสาร และข้อมูลภาคสนามเพื่อนำผลการวิเคราะห์มาออกแบบลวดลายโดยเลือกใช้หลักการออกแบบลวดลายที่เหมาะสมกับข้อมูลที่ ได้ซึ่งต้องคำนึงความเป็นไปได้ในธรรมชาติของเทคนิคบาติก เพื่อบรรลุผลสูงสุดต่อการศึกษาวิจัย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาเอกลักษณ์จังหวัดมหาสารคาม
2. เพื่อออกแบบลวดลายบาติกบนเสื้อยืดคอกกลมแขนสั้น เรื่อง “เอกลักษณ์จังหวัดมหาสารคาม”
3. เพื่อสร้างสรรค์ผลงานลวดลายบาติกบนเสื้อยืดคอกกลมแขนสั้น เรื่อง “เอกลักษณ์จังหวัดมหาสารคาม”

สรุปผลของการวิจัย

การออกแบบลวดลายบาติกบนเสื้อยืดคอกกลมแขนสั้น นับเป็นการเพิ่มมูลค่าให้กับผลิตภัณฑ์เสื้อยืดที่ผู้คนทุกเพศทุกวัยนิยมสวมใส่ในหลายโอกาส และบาติกยังเป็นกรรมวิธีที่ผู้บริโภคยอมรับว่าเป็นงานฝีมือที่ต้องอาศัยผู้มีความรู้ความสามารถ และใช้ทักษะสูง จนมีผู้ให้สมญาว่า “บาติกเป็นราชินีแห่งศิลปะบนผืนผ้า” ฉะนั้นการทำบาติกจึงสามารถยกระดับราคาเสื้อยืดให้สูงขึ้นได้เป็นอย่างมากอันเนื่องมาจากเป็นงานศิลปะที่ต้องใช้ฝีมือ

ลวดลายมีความสัมพันธ์กับชีวิตมนุษย์จนไม่อาจปฏิเสธได้ ลวดลายกับความสัมพันธ์ในการดำรงชีวิตของมนุษย์นั้นสามารถแสดงนัยต่าง ๆ ได้อีก เช่น ใช้ลวดลายเป็นตัวกำหนดความเป็นหมู่เหล่า ใช้ลวดลายสร้างคุณค่าด้านความงาม ใช้ลวดลายเป็นสื่อในการถ่ายทอดความรู้สึกนึกคิด และใช้ลวดลายเป็นสื่อถ่ายทอดอารยธรรมทางปัญญา

การสร้างสรรค์ลวดลายบาติกอาจมีปรากฏแพร่หลายทั่วไปในประเทศไทย ไม่ว่าจะเป็นภาคเหนือ ภาคกลาง ภาคใต้ และภาคอีสาน ผู้วิจัยจึงเล็งเห็นว่าการสร้างสรรค์เอกลักษณ์เฉพาะตัว

มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง จึงต้องการสร้างเอกลักษณ์ผ่านทางภาพ (Visual Identity) ถ้าเราสามารถจัดการและควบคุมการใช้เอกลักษณ์ทั้งหมดไว้ได้ในทิศทางเดียวกัน และแสดงผ่านลวดลายบาติกบนเสื้อยืดคอกกลมแขนสั้นเพื่อให้เข้าไปอยู่ในใจของผู้บริโภคได้อย่างทั่วถึง ทำให้ผู้บริโภคหรือกลุ่มเป้าหมายของเราตระหนักว่าเราแตกต่างกับคนอื่น หรือจังหวัดอื่น ๆ ใดๆ อย่างไร และสิ่งที่ผู้วิจัยต้องการคือ เอกลักษณ์ด้วยภาพที่จะสื่อสารถึงวิถีชีวิตแบบร่วมสมัยของชาวจังหวัดมหาสารคาม ที่มีวิถีชีวิตการดำรงชีพ สิ่งแวดล้อม ศิลปวัฒนธรรมที่แสดงออกถึงการมีจุดยืน มีอัตลักษณ์ ที่จะทำให้ภาพลักษณ์ของจังหวัดแสดงผ่านลวดลายบาติกอย่างมีเอกภาพตามที่ต้องการ ผู้วิจัยได้แบ่งลำดับขั้นตอนการศึกษาเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

1. การศึกษาเอกลักษณ์จังหวัดมหาสารคาม

จากการศึกษาพบว่า เอกลักษณ์ที่แสดงความเป็นจังหวัดมหาสารคามมีอยู่จำนวนมาก แต่เมื่อผู้วิจัยนำมาวิเคราะห์หาความเป็นเอกลักษณ์ที่ดีที่สุด และคำนึงถึงความเหมาะสมที่จะนำมาออกแบบเป็นลวดลายบาติกบนเสื้อยืดเพื่อให้ได้ความสวยงามและสามารถถ่ายทอดออกมาได้ผลดีที่สุด พอสรุปได้ดังเหตุผลประกอบดังนี้

1.1 ดอกไม้ประจำจังหวัดมหาสารคามคือ ดอกลิลาวดีสีขาว ภาษาอีสานเรียกว่า ดอกจำปา เป็นสัญลักษณ์ที่ชาวจังหวัดมหาสารคามนิยมใช้มาก ดังปรากฏเป็นลวดลายในเสื้อประจำจังหวัด เป็นเข็มกลัดผ้าใยบัวสินค้า Otop หรือปรากฏในสื่อสิ่งพิมพ์ที่ออกในนามจังหวัด จึงสมควรอย่างยิ่งที่จะนำมาออกแบบเป็นลวดลายบาติก ประกอบกับ ความเป็นดอกไม้ที่มีขนาดใหญ่ มีลักษณะโดดเด่นในธรรมชาติที่เป็นเอกลักษณ์ ทั้งใบ ดอก และลำต้นสวยงาม ผู้วิจัยจึงออกแบบลวดลายดอกลิลาวดีไว้ถึง 2 แบบ

1.2 พระธาตุนาดูน เป็นศูนย์รวมจิตใจชาวมหาสารคาม เนื่องจากเป็นแหล่งโบราณคดีที่แสดงถึงความเจริญรุ่งเรืองในอดีตของเขตจังหวัดมหาสารคาม เพราะบริเวณนี้ได้เคยเป็นที่ตั้งของนครจำปาศรีมาก่อน การขุดพบสลู๊ปบรรจุพระบรมสารีริกธาตุบรรจุในดัลป์ทองคำเงินและสำริด ซึ่งสันนิษฐานว่ามีอายุอยู่ในพุทธศตวรรษที่ 13-15 สมัยทวารวดี พระธาตุนาดูนนับเป็นสัญลักษณ์ที่ชาวจังหวัดมหาสารคามนิยมใช้มาก ดังปรากฏเป็นลวดลายในเสื้อประจำจังหวัด เป็นของที่ระลึกพระธาตุนาดูนจำลองที่วางจำหน่ายเป็นสินค้า หรือปรากฏในสื่อสิ่งพิมพ์ที่ออกในนามจังหวัด จึงสมควรอย่างยิ่งที่จะนำมาออกแบบเป็นลวดลายบาติก

1.3 อาชีพทำนา เป็นอาชีพหลักของเกษตรกรชาว จ.มหาสารคาม และยังเป็นอาหารหลักของคนทั้งประเทศ ชาว จ.มหาสารคามมีความผูกพันกับการทำนาข้าวมาแต่ครั้งบรรพกาลมีสัตว์เลี้ยงคู่ทุกข์คู่ยากในวิถีสิกรรรมก็คือ ควาย จะเห็นได้ว่าขนบธรรมเนียมประเพณีต่าง ๆ จะมี

เรื่องราวของข้าวปรากฏอยู่แทบทั้งสิ้น ฉะนั้นอาชีพทำนา จึงนับเป็นเอกลักษณ์ที่ผู้วิจัยจะต้องนำมา ออกแบบเป็นลวดลายบาติก

1.4 กลองยาววาปี เป็นผลงานหัตถกรรมชาวบ้านที่เป็นเอกลักษณ์ของชาว อ. วาปี ปทุม จ. มหาสารคาม กลองยาววาปีบ่งบอกถึงความเป็นคนรักความสนุกสนานเพลิดเพลินของ ประชาชนได้เป็นอย่างดี และยังมีชื่อเสียงไปทั่วภาคอีสาน ช่างชาวบ้านทำขึ้นเพื่อจำหน่าย และ เอาไว้ใช้เอง ตัวกลองยาวจะทำจากไม้ขนุนทั้งต้นที่มีขนาดพอเหมาะ แล้วขุดเจาะให้กลวงด้วย เครื่องมือ ส่วนหน้ากลองจะทำจากหนังวัวซึ่งให้ตึงด้วยเชือก และยังมีมटकแต่งตัวกลองด้วยผ้า พื้นบ้าน อ.วาปีปทุมจะมีการจัดงานออมนกลองยาวชาววาปีขึ้นเป็นประจำทุกปี กลองยาววาปี นับเป็นสัญลักษณ์ที่ชาวจังหวัดมหาสารคามนิยมใช้มากพอสมควร เป็นของที่ระลึกจำลองรูปกลอง ยาววาปีที่วางจำหน่ายเป็นสินค้าที่ระลึก และปรากฏในสื่อสิ่งพิมพ์ที่ออกในนามจังหวัด จึงสมควร อย่างยิ่งที่จะนำมาออกแบบเป็นลวดลายบาติก

1.5 มันแกวรบือ (แอ็บเปิ้ลอีสาน) มันแกวลือ ได้ว่าเป็นพืชเศรษฐกิจที่สร้างรายได้ และสร้างชื่อเสียงให้กับชาว อ. รบือ จ. มหาสารคาม สาเหตุที่ทำให้มันแกวของ อ. รบือมี ชื่อเสียงนั้น เนื่องจากชาวสวนจะนำมันแกวมาวางจำหน่ายข้างทางหลวงสองข้างตลอดเป็นแนวยาว ซึ่งเป็นทางผ่านติดต่อไปมาระหว่างหลาย ๆ จังหวัดแถบอีสานตอนกลางและอีสานตอนเหนือบาง จังหวัด และเป็นทางผ่านไปยังกรุงเทพมหานคร มันแกวรบือนั้น ปลูกมากรองจากข้าว มีรสชาติ อร่อย กรอบ หวาน และมัน จนได้รับสมญานามว่าแอ็บเปิ้ลอีสาน ฉะนั้นมันแกว นับเป็นสิ่งที่ผู้วิจัย จะต้องนำมาออกแบบเป็นลวดลายบาติก เพราะถือเป็นอาชีพอันเป็นเอกลักษณ์แตกต่างจากจังหวัด อื่น ๆ

1.6 ลิงโกสุม เป็นลิงที่อาศัยอยู่ที่วนอุทยานโกสัมพี อ. โกสุมพิสัย จ. มหาสารคาม ชาวบ้านเรียก "บุงลิง" หรือ "หนองบุง" เป็นสถานที่ที่มีทัศนียภาพอันร่มรื่นอยู่ติดริมฝั่งแม่น้ำชี ตั้งอยู่ที่ตำบลหัวขวาง ริมฝั่งแม่น้ำชี เป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่ขึ้นชื่อของจังหวัด และนับเป็น สัญลักษณ์ที่ชาวจังหวัดมหาสารคามนิยมใช้มากพอสมควร เป็นของที่ระลึกจำลองรูปลิงที่วาง จำหน่ายเป็นสินค้า หรือปรากฏในสื่อสิ่งพิมพ์ที่ออกในนามจังหวัด จึงสมควรอย่างยิ่งที่จะนำมา ออกแบบเป็นลวดลายบาติก อีกทั้งภาพลิงมีความเหมาะสมที่นำมาทำเป็นลวดลายบาติก เพราะ นอกจากจะเหมาะสมในด้านเทคนิคแล้ว ภาพลิงยังเป็นที่ชื่นชอบของคนทั่วไป โดยเฉพาะเด็ก ๆ

1.7 ปูทูลกระหม่อม หรือ ปูจุฬากรณี (ปูแป้ง) เป็นปูน้ำจืดอาศัยอยู่ในป่าดงลำ พัน พบเพียงแห่งเดียวในโลก ที่ อ. นาเชือก จ. มหาสารคาม จากการศึกษาของจุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย พบว่าเป็นปูที่หายากในโลก ดังนั้น ทางจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จึงถือโอกาสที่ สมเด็จพระเจ้าลูกเธอเจ้าฟ้าจุฬากรณีวัลย์ลักษณ์ฯ ทรงเจริญพระชนมายุครบ 36 พระชันษา จึงได้

ขอพระราชทานพระบรมราชานุญาต อัญเชิญพระนามของพระองค์เป็นนามผู้นำจิตชนิดนี้ ซึ่งจะเห็นได้ว่าทุลกระหม่อมมีความสำคัญอย่างยิ่งในเรื่องของธรรมชาติและที่มาของชื่อ และยังเป็นสัญลักษณ์ที่ชาวจังหวัดมหาสารคามนิยมใช้มากพอสมควร เป็นของที่ระลึกจำลองรูปทุลกระหม่อม ที่วางจำหน่ายเป็นสินค้า หรือปรากฏในสื่อสิ่งพิมพ์ที่ออกในนามจังหวัด จึงสมควรอย่างยิ่งที่จะนำมาออกแบบเป็นลวดลายบาติก อีกทั้งภาพปู เป็นภาพสัตว์ที่มีความสวยงามทั้งรูปทรงและสี เหมาะในด้านเทคนิค ภาพปูยังเป็นที่ชื่นชอบของคนทั่วไป โดยเฉพาะเด็ก ๆ

1.8 บ้านหม้อ เป็นหมู่บ้านปั้นหม้อ อยู่ ต.เขวา อ. เมือง จ. มหาสารคาม ห่างจากตัวเมืองไปประมาณ 6 ก.ม. เป็นหมู่บ้านที่มีอาชีพปั้นหม้อดินเผา ซึ่งชาวอีสานใช้เป็นแอ่งน้ำกิน (ตุ่มน้ำดื่ม) หม้อน้ำ หม้อแกง กรรมวิธีทำยังเป็นแบบโบราณดั้งเดิม คือ ใช้ดินเหนียวที่มีในท้องถิ่น นำมาวดหาสิ่งปลอมปนออก เช่น เศษหิน รากพืช หรือ อื่น ๆ แล้วนวดให้เป็นเนื้อเดียวกัน จากนั้นใช้ดินเชื้อที่ดำจนละเอียดแล้วนวดกับดินเหนียวให้เข้ากัน แล้วนำมาปั้น โดยการจี้รูปด้วยมือ ใช้เครื่องมือที่เรียกว่าหินคูด และไม้แบตี และคุนในขณะที่เดียวกัน เสร็จแล้วนำไปตากให้แห้งสนิท และเผา ด้วยฟางและฟืน ปัจจุบันชาวบ้านหม้อ ได้คิดออกแบบเครื่องปั้นดินเผาให้มีการใช้สอยที่หลากหลาย เช่น ทำเป็นตุ๊กตาของที่ระลึก ซึ่งเป็นการเพิ่มรายได้และเป็นทางเลือกใหม่ ๆ ให้กับผู้บริโภค ฉะนั้นบ้านหม้อ นับเป็นสิ่งที่ผู้วิจัยจะต้องนำมาออกแบบเป็นลวดลายบาติก เพราะถือเป็นอาชีพอันเป็นเอกลักษณ์แตกต่างจากจังหวัดอื่น ๆ

2. เพื่อออกแบบลวดลายบาติกบนเสื้อยืดคอกกลมแขนสั้น เรื่อง “เอกลักษณ์จังหวัดมหาสารคาม”

2.1 ลวดลายบาติกแบบที่ 1 ดอกกลีลาวดี

การออกแบบผู้วิจัย ได้ใช้หลักการ การออกแบบที่มีรูปประธานเป็นหลัก หมายถึงรูปดอกกลีลาวดีเป็นประธานของภาพ และมีส่วนอื่นเป็นองค์ประกอบรองลงมาคือ ใบและก้านดอก และกิ่ง แม้ว่าตัวประธานคือดอกกลีลาวดีจะเป็นประธานหลักก็จริง ส่วนประกอบรองก็มีความสำคัญในการประสานด้วยเช่นกัน และใส่ข้อความว่า “กลีลาวดี มหาสารคาม” ให้มีขนาดพออ่านได้ แต่จะไม่แข่งกับภาพซึ่งเป็นสิ่งสำคัญกว่า การจัดภาพ ใช้หลักการออกแบบลวดลายในลักษณะสมส่วนทรง คือ การทำรูปแบบลวดลายลงในระวางเนื้อที่ที่กำหนดไว้ โดยที่ทั้งด้านซ้ายและขวา ไม่จำเป็นที่จะต้องให้รูปลวดลายต้องเหมือนกันหมดหรือมีขนาดเท่ากันหมดก็ได้ แต่ให้ดูรู้สึกว่ามีน้ำหนักของภาพเท่ากันทั้งสองด้าน เพื่อให้เกิดการดุลยภาพ ตามความหมายของคำว่า สมส่วนทรง

2.2 ลวดลายบาติกแบบที่ 2 ดอกลีลาวดี

การออกแบบลวดลายดอกลีลาวดีแบบที่ 2 ผู้วิจัยได้ใช้หลักการ การออกแบบที่มีรูปประธานเป็นหลักเช่นกัน หากแต่ส่วนอื่นที่เป็นองค์ประกอบรองลงมาคือ ใบและผีเสื้อ มีความโดดเด่นเกือบเท่ากัน และยังถูกจัดวางไว้บนกรอบสี่เหลี่ยมและให้สีเข้มและยังเป็นสีตรงกันข้าม ส่งผลให้ทั้งประธานหลักและรอง โดดเด่นสดใส ดูสนุกสนานเพลิดเพลิน สุดท้ายใส่ข้อความว่า “ลีลาวดี มหาสารคาม” ตรงมุมล่างซ้ายให้มีขนาดพออ่านได้แต่จะไม่แข่งกับภาพซึ่งเป็นสิ่งสำคัญกว่า การจัดภาพ ใช้หลักการออกแบบลวดลายในลักษณะสมส่วนทรง คือ การทำรูปแบบลวดลายลงในระวางเนื้อที่ที่กำหนดไว้ โดยที่ทั้งด้านซ้ายและขวา ไม่จำเป็นที่จะต้องให้รูปลวดลายต้องเหมือนกันหมดหรือมีขนาดเท่ากันหมดก็ได้ แต่ให้ดูรู้สึกว่ามีน้ำหนักของภาพเท่ากันทั้งสองด้าน เพื่อให้เกิดการดุลยภาพ ตามความหมายของคำว่า สมส่วนทรง

2.3 ลวดลายบาติกแบบที่ 3 พระธาตุนาดูน

การออกแบบลวดลายพระธาตุนาดูน ผู้วิจัยได้ใช้หลักการออกแบบที่มีรูปประธานเป็นหลัก หมายถึง รูปดอกบัวเป็นประธานของภาพ และมีจุดนำสายตาให้มองเห็น พระธาตุนาดูน ตั้งตระหง่านอยู่เบื้องหลัง ส่วนอื่นเป็นองค์ประกอบรองลงมาคือดวงอาทิตย์ ใบและก้านดอก และเหล่าแมลงปอ ผีเสื้อ แต่แม้ว่าตัวประธานคือกลุ่มดอกบัวก็จริง ส่วนประกอบรองลงมาถูกนำสายตาให้เห็นเด่นกว่าประธานเสียอีก เป็นการประสานด้วยเส้น สี รูปทรงอย่างเหมาะสม และใส่ข้อความว่า “พระธาตุนาดูน มหาสารคาม” ให้มีขนาดพออ่านได้แต่จะไม่แข่งกับภาพซึ่งเป็นสิ่งสำคัญกว่า การจัดภาพ ใช้หลักการออกแบบลวดลายในลักษณะสมส่วนทรง คือ การทำรูปแบบลวดลายลงในระวางเนื้อที่ที่กำหนดไว้ โดยที่ทั้งด้านซ้ายและขวา ไม่จำเป็นที่จะต้องให้รูปลวดลายต้องเหมือนกัน แต่ให้ดูรู้สึกว่ามีน้ำหนักของภาพเท่ากันทั้งสองด้าน เพื่อให้เกิดการดุลยภาพ

2.4 ลวดลายบาติกแบบที่ 4 อาชีพทำนา

การออกแบบผู้วิจัยได้ใช้หลักการ การออกแบบที่มีรูปประธานเป็นหลัก หมายถึง รูปควายเป็นประธานของภาพ และมีจุดนำสายตาให้มองเห็นผืนนาดำที่มีน้ำขังอยู่เบื้องหลัง ส่วนอื่นเป็นองค์ประกอบรองลงมาคือ ทิวไม้ ต้นตาล และนก แต่แม้ว่าตัวประธานคือควายก็จริง ส่วนประกอบรองลงมาก็ถูกนำสายตาให้เห็นเป็นความกลมกลืน เป็นการประสานด้วยเส้น สี รูปทรงให้เหมาะสม และใส่ข้อความว่า “อาชีพทำนา มหาสารคาม” ให้มีขนาดพออ่านได้แต่จะไม่แข่งกับภาพซึ่งเป็นสิ่งสำคัญกว่า การจัดภาพ ใช้หลักการออกแบบลวดลายในลักษณะสมส่วนทรง คือ การทำรูปแบบลวดลายลงในระวางเนื้อที่ที่กำหนดไว้ โดยที่ทั้งด้านซ้ายและขวา ไม่จำเป็นที่จะต้องให้รูปลวดลายต้องเหมือนกัน แต่ให้ดูรู้สึกว่ามีน้ำหนักของภาพเท่ากันทั้งสองด้าน เพื่อให้เกิดดุลยภาพ

2.5 ลวดลายบาติกแบบที่ 5 กลองยาววาปี

การออกแบบผู้วิจัยได้ใช้หลักการ การออกแบบที่มีรูปประธานเป็นหลัก หมายถึง รูปกลอง 2 อัน ที่เด่นพอ ๆ กัน แต่พิจารณารูปกลองที่เอียงไปด้านขวามีเชือกสะพายสูงขึ้น ไปจนสิ้น กรอบสี่เหลี่ยมนั้นคือประธานของภาพ และพื้นหลังเป็นฉากสี่เหลี่ยมซึ่งจะให้สีเข้มและตัดกันเพื่อ ขับให้ประธานของภาพโดดเด่นสะดุดตายิ่งขึ้น และใส่ข้อความว่า “กลองยาววาปี มหาสารคาม” ให้มีขนาดพออ่านได้แต่จะไม่แข่งกับภาพซึ่งเป็นสิ่งสำคัญกว่า การจัดภาพ ใช้หลักการออกแบบ ลวดลายในลักษณะสมส่วนทรง คือ การทำรูปแบบลวดลายลงในระวางเนื้อที่ที่กำหนดไว้ โดยที่ ทั้งด้านซ้ายและขวาไม่จำเป็นที่จะต้องให้รูปลวดลายต้องเหมือนกัน แต่ให้รู้สึกว่ามีน้ำหนักของ ภาพเท่ากันทั้งสองด้าน เพื่อให้เกิดดุลยภาพ

2.6 ลวดลายบาติกแบบที่ 6 มั่นแกวรบรือ (แอ็บเบิ้ลีสาน)

การออกแบบผู้วิจัยได้ใช้หลักการ การออกแบบที่มีรูปประธานเป็นหลัก หมายถึง มั่นแกว 3 หัวที่มีลักษณะเคลื่อนที่เหมือนลอยขึ้นด้านบน ส่วนรองลงมาก็คือ รูปชะลอมมั่นแกวและ โยวี่ เส้นของชะลอมที่คล้ายจะเปิดให้มั่นแกวลอยขึ้นนั้นส่งผลให้เกิดจินตนาการ และ สนุกสนานระหว่างรูปทรงที่มีทิศทางและขนาดแตกต่างกัน สุดท้ายใส่ข้อความว่า “มั่นแกวรบรือ มหาสารคาม” ให้มีขนาดพออ่านได้แต่จะไม่แข่งกับภาพซึ่งเป็นสิ่งสำคัญกว่า การจัดภาพ ใช้ หลักการออกแบบลวดลายในลักษณะสมส่วนทรง คือ การทำรูปแบบลวดลายลงในระวางเนื้อที่ที่ กำหนดไว้ โดยที่ทั้งด้านซ้ายและขวาไม่จำเป็นที่จะต้องให้รูปลวดลายต้องเหมือนกัน แต่ให้รู้สึก ว่ามีน้ำหนักของภาพเท่ากันทั้งสองด้าน เพื่อให้เกิดดุลยภาพ

2.7 ลวดลายบาติกแบบที่ 7 ลิงโกสุม

การออกแบบผู้วิจัยได้ใช้หลักการ การออกแบบที่มีรูปประธานเป็นหลัก หมายถึง รูปลิงเป็นประธานของภาพ และมีส่วนอื่นเป็นองค์ประกอบรองลงมาก็คือ กิ่งไม้ ใบไม้และผลไม้ แม้ว่าตัวประธานหลักคือลิงก็จริง ส่วนประกอบรองก็มีความสำคัญในการประสานด้วยเช่นกัน เพื่อให้เกิดความเหมาะสม และใส่ข้อความว่า “ลิงโกสุม มหาสารคาม” ให้มีขนาดพออ่านได้แต่จะ ไม่แข่งกับภาพซึ่งเป็นสิ่งสำคัญกว่า การจัดภาพ ใช้หลักการออกแบบลวดลายในลักษณะสมส่วน ทรง คือ การทำรูปแบบลวดลายลงในระวางเนื้อที่ที่กำหนดไว้ โดยที่ทั้งด้านซ้ายและขวา ไม่ จำเป็นที่จะต้องให้รูปลวดลายต้องเหมือนกันหมดหรือมีขนาดเท่ากันหมดก็ได้ แต่ให้รู้สึกว่ามี น้ำหนักของภาพเท่ากันทั้งสองด้าน เพื่อให้เกิดการดุลยภาพ ตามความหมายของคำว่า สมส่วนทรง

2.8 ลวดลายบาติกแบบที่ 8 ปูทูลกระหม่อม

การออกแบบผู้วิจัยได้ใช้หลักการ การออกแบบที่มีรูปประธานเป็นหลัก หมายถึง รูปปูทูลกระหม่อมเป็นประธานของภาพ และมีส่วนอื่นเป็นองค์ประกอบรองลงมาคือ ปาก้าน รูปดาบหรือลำพัน และเหล่าแมลงปอ แม้ว่าตัวประธานหลักคือปูทูลจริง ส่วนประกอบรองก็มีความสำคัญในการประสานด้วยเช่นกัน และใส่ข้อความว่า “ปูทูลกระหม่อม มหาสารคาม” ให้มีขนาดพออ่านได้แต่จะไม่แข่งกับภาพซึ่งเป็นสิ่งสำคัญกว่า การจัดภาพ ใช้หลักการออกแบบ ลวดลายในลักษณะสมส่วนทรง คือ การทำรูปแบบลวดลายลงในระวางเนื้อที่ที่กำหนดไว้ โดยที่ทั้งด้านซ้ายและขวา ไม่จำเป็นที่จะต้องให้รูปลวดลายต้องเหมือนกันหมดหรือมีขนาดเท่ากันหมดก็ได้ แต่ให้ดูรู้สึกว่ามีน้ำหนักของภาพเท่ากันทั้งสองด้าน เพื่อให้เกิดการดุลยภาพ ตามความหมายของคำว่า สมส่วนทรง

2.9 ลวดลายบาติกแบบที่ 9 บ้านหม้อ

การออกแบบผู้วิจัยได้ใช้หลักการ การออกแบบที่มีรูปประธานเป็นหลัก หมายถึง รูปหม้อดินเผา 3 ใบที่อยู่ด้านหน้า มีองค์ประกอบรองลงมาคือหม้อเล็ก 2 ใบ ที่มีขนาดเล็กกว่า และพื้นหลังเป็นฉากสีเขียวซึ่งจะให้สีเข้มเพื่อขับให้ประธานของภาพ โดดเด่นสะดุดตายิ่งขึ้น และใส่ข้อความว่า “บ้านหม้อ มหาสารคาม” ให้มีขนาดพออ่านได้แต่จะไม่แข่งกับภาพซึ่งเป็นสิ่งสำคัญกว่า การจัดภาพ ใช้หลักการออกแบบลวดลายในลักษณะสมส่วนทรง คือ การทำรูปแบบลวดลายลงในระวางเนื้อที่ที่กำหนดไว้ โดยที่ทั้งด้านซ้ายและขวาไม่จำเป็นที่จะต้องให้รูปลวดลายต้องเหมือนกัน แต่ให้ดูรู้สึกว่ามีน้ำหนักของภาพเท่ากันทั้งสองด้าน เพื่อให้เกิดดุลยภาพ

สรุปภาพรวมของการออกแบบผู้วิจัยได้ใช้หลักการ การออกแบบที่มีรูปประธานเป็นหลัก ทั้งหมด หมายถึง รูปแบบหรือลวดลายที่มีตัวประธานเป็นหลัก และมีส่วนอื่นเป็นองค์ประกอบรองลงมา เมื่อนำมาบรรจรรวมลงในพื้นที่ที่กำหนดไว้ก็จะเป็นเอกภาพ (อันหนึ่งอันเดียวกัน) เพราะเอกภาพนั้นเกิดขึ้นจากความประสานสัมพันธ์อันงดงาม ระหว่างตัวประธานและส่วน อื่น ๆ ตามลำดับ

3. เพื่อสร้างสรรค์ผลงานลวดลายบาติกบนเสื้อยืดคอกกลมแขนสั้น เรื่อง “เอกลักษณ์จังหวัดมหาสารคาม”

3.1 เตรียมเสื้อยืดคอกกลมแขนสั้นที่เป็นเส้นใยฝ้าย 100 % ทำความสะอาดให้เรียบร้อย เพื่อกำจัดแป้งและสารเคมีที่เคลือบอยู่ แล้วตากให้แห้งสนิท

3.2 ซึงผ้าบนกรอบไม้โดยสอดกรอบไม้เข้าไปในเสื้อยืดผ้ากับกรอบไม้ ดึงให้ตึง แล้วใช้

เหรียญชุค้ำให้ติดกับกรอบไม้ไม้

3.3 ร่างภาพตามแบบที่ออกแบบไว้ด้วยดินสอ 2B หรือดินสอชนิดละลายน้ำ การร่างควรร่างให้ชัดเจนเพราะจะทำให้การลงเทียนง่ายขึ้น

3.4 ตั้งให้น้ำเทียนละลายในภาชนะ สเตนเลสบนเตาไฟฟ้า ให้เทียนร้อนพอดีแล้วค้ำน้ำเทียนด้วยขันตึงด้วยมือข้างที่ถนัด ส่วนมืออีกข้างถือค้ำเอาไว้เช็ดน้ำเทียนหรือตอนยกขันตึงออก ลงเทียนตามรอยดินสอที่ร่างลวดลายไว้ การสังเกตเส้นเทียนที่เขียนลงบนค้ำว่าเป็นเส้นเทียนที่สามารถกันสีได้นั้น ให้สังเกตดังนี้คือ เส้นเทียนจะต้องใสและจมลงไปน้ในค้ำจนทะลุด้านหลัง หากเส้นเทียนที่เขียนลงบนค้ำมีสีขุ่น และนูนแสดงว่าเทียนร้อนไม่พอยังใช้ไม่ได้ หากไม่แน่ใจให้ทดสอบกับเศษค้ำที่มีเนื้อค้ำเหมือนกันก่อนจะเขียนลงบนเสื้อจริง

3.5 ระบายสีบาติก ละลายสีบาติกในน้ำอุ่นโดยสี 1 ช้อนชา ต่อน้ำ 2/3 แก้ว หรือสี 10 กรัม ต่อน้ำ 300 CC. โดยมีขั้นตอนลำดับการใช้ค้ำสี คือ ระบายสีอ่อนก่อน แล้วตามด้วยสีที่เข้มกว่าเสมอ การระบายสีบาติกบนเสื้อยืดค้ำฝ้าย 100 % ก่อนข้างยากกว่าการระบายสีบนผ้าชนิดอื่น เนื่องจากค้ำมีความเหนียวและหนา ควรใช้น้ำสะอาดระบายลงไปก่อน ระวังอย่าระบายน้ำถูกเส้นเทียน เพราะจะทำให้สีไหลผ่านเข้าหากัน พอน้ำที่ระบายหมดแล้วจึงใช้สีบาติกระบายลงไป การระบายสีต้องคำนึงถึงความสะอาดของสี ควรมีฟู่กันเฉพาะสี หรือให้ล้างน้ำให้สะอาดทุกครั้งก่อนจะทำการจุ่มสีอื่น

3.6 การเคลือบค้ำบาติก การเคลือบค้ำบาติกเป็นขั้นตอนที่ทำให้สีเกาะติดแน่นกับเส้นใยค้ำอย่างถาวร การเคลือบน้ำยาจะต้องรอให้สีแห้งสนิทเสียก่อน จึงจะสามารถเคลือบได้น้ำยาที่ใช้เคลือบซึ่งเรียกว่า โซเดียมซิลิเกต (NaSiO) ก่อนใช้อาจผสมเจือจางโดยใช้โซเดียมซิลิเกต 1 ส่วน ต่อน้ำ 1/5 ส่วน เพื่อไม่ให้น้ำยาเข้มข้นเกินไป และไม่ควรมผสมเหลวจนเกินไป จะทำให้ไม่สามารถเคลือบค้ำให้สีเกาะติดได้และยังทำให้สีซึมเลอะเทอะ การเคลือบกระทำได้โดยใช้แปรงแบนสำหรับทาสีขนาดประมาณ 2 นิ้วระบายเคลือบบนบริเวณที่เป็นลวดลายให้ทั่วแล้วทิ้งไว้ 2 – 12 ชั่วโมง

3.7 การต้มละลายเทียน ภาชนะที่ใช้ต้มควรมี 2 ใบ จะเป็นกะละมัง หรือป้บก็ได้ โดยใส่น้ำประมาณ 2/3 ของภาชนะ ใบแรกเป็นน้ำเปล่าเพื่อต้มละลายเทียนออก ใบที่ 2 ต้องใส่สบู่เหลวหรือผงซักฟอกลงไปด้วย เพื่อชำระล้างค้ำให้สะอาด การต้มค้ำในภาชนะ แรกจะต้มในน้ำเปล่าจนเดือดเต็มที่เมื่อน้ำค้ำลงจุ่มในน้ำเดือด แล้วกวค้ำเพื่อให้ค้ำถูกน้ำร้อนได้ทั่ว หลังจากนั้นใช้ไม้เกี่ยวค้ำยกขึ้น ควรมีไม้ 2 อัน เพื่อสะดวกในการใช้งาน ยกขึ้นลงหลาย ๆ ครั้ง แล้วนำไปต้มในป้บที่ 2 เป็นการต้มในน้ำเดือดเช่นกัน การใส่สบู่เหลวหรือผงซักฟอกลงไป จะช่วยให้

ผ้าสะอาดขึ้น เทียนลอกหลุดออกจากผ้าได้หมดยกขึ้นลงหลาย ๆ ครั้งแล้ว นำผ้าไปล้างน้ำให้สะอาดนำไปตากให้แห้งต่อไป

3.8 ผึ่งลมให้แห้ง ควรหลีกเลี่ยงแสงแดด

3.9 รีดขจัดเทียนที่อาจเหลือตกค้าง และทำให้สีติดทนยิ่งขึ้น ด้วยเตารีดไฟฟ้า

อภิปรายผล

ผลงานสำเร็จ โดยได้ใช้เอกลักษณ์ที่โดดเด่น และเหมาะสมของจังหวัดมหาสารคามนำมาเป็นหัวข้อเพื่อทำการออกแบบ ดังนี้

- แบบลวดลายที่ 1 ดอกลีลาวดี
- แบบลวดลายที่ 2 ดอกลีลาวดี
- แบบลวดลายที่ 3 พระธาตุนาดูน
- แบบลวดลายที่ 4 อาชีพทำนา
- แบบลวดลายที่ 5 กลองยาววาปี
- แบบลวดลายที่ 6 มั่นแกวบริบือ (แฮปปี้อีสาน)
- แบบลวดลายที่ 7 ลิงโกสุม
- แบบลวดลายที่ 8 บุญทูลกระหม่อม
- แบบลวดลายที่ 9 บ้านหม้อ

ผลงานที่สำเร็จแล้วพบว่า เอกลักษณ์ที่นำมาเป็นหัวข้อในการออกแบบมีความเหมาะสมเป็นอย่างยิ่งดังที่ผลงานที่ออกมาเป็นผลสำเร็จแล้ว เมื่อสร้างเอกลักษณ์ผ่านทางภาพ (Visual Identity) แล้วผลงานที่ออกมาสามารถสื่อสารให้ชาวจังหวัดมหาสารคามมีความเข้าใจร่วมกันได้ และยังมีความแตกต่างจากของที่ระลึก หรือสินค้าอื่น ๆ ที่มีอยู่ก่อน สามารถเป็นทางเลือกใหม่ให้กับผู้ใช้ของที่ระลึกของจ.มหาสารคาม ได้เป็นวงกว้าง และผลิตภัณฑ์เสื้อยืดลวดลายบาติกเรื่องเอกลักษณ์จังหวัดมหาสารคามยังสามารถสวมใส่ได้ทั่วไปยังผลให้เป็นการประชาสัมพันธ์ความเป็นเอกลักษณ์เป็นที่น่าภาคภูมิใจร่วมกัน และยังผลให้เกิดแรงบันดาลใจต่อผู้ที่อยากออกแบบลวดลายบาติกให้กับองค์กร หน่วยงาน เพื่อสร้างภาพลักษณ์ที่ดีต่อไปได้ในวงกว้าง

ข้อเสนอแนะ

การออกแบบลวดลายบาติบนเสื้อยืดคอกลมแขนสั้น เรื่อง “เอกลักษณ์จังหวัดมหาสารคาม” มีข้อเสนอแนะใน 2 ด้าน ดังนี้

1. วิธีการ

1.1 ผู้ออกแบบลายบาติกต้องเป็นผู้มีประสบการณ์ หรือดูงานที่เป็นงานลายผ้าบาติกมาก่อนมาพอสมควร

1.2 ผู้ออกแบบต้องเป็นผู้สามารถวาดลายเส้นได้ดี

1.3 ผู้ออกแบบลายบาติกต้องเป็นผู้ประสบการณ์สามารถทำบาติกได้ดี

1.4 ผลงานที่เป็นเอกลักษณ์จำเป็นต้องมาจากการฝึกฝน การศึกษาข้อมูล และรสนิยมหรือลักษณะนิสัยส่วนตัว

1.5 การค้นหาข้อมูลต้องเดินทางไปยังสถานที่จริง เพื่อ จะได้สัมผัสบรรยากาศรอบสิ่งแวดล้อมนั้น ๆ อันจะนำข้อมูลมาออกแบบได้ดียิ่งขึ้น

1.6 ในการออกแบบลวดลาย เรื่อง “เอกลักษณ์จังหวัดมหาสารคาม” ยังมีบางประเด็นที่สำคัญ หากแต่นำมาออกแบบลวดลายบาติกได้ไม่ดี เพราะเทคนิคการทำบาติกมีข้อจำกัดอยู่หลายประการ อาทิ รูปทรงที่จะเป็นช่องว่างสำหรับระบายสีต้องมีช่องว่างพอเหมาะหากเล็กเกินไปจะไม่สามารถเขียนเส้นเทียนได้

1.7 การระบายสีบาติก มีขั้นตอนลำดับการใช้ค่าสี คือ ระบายสีอ่อนก่อน แล้วตามด้วยสีที่เข้มกว่าเสมอ การระบายสีบาติกบนเสื้อยืดผ้าฝ้าย 100 % ก่อนข้างยากกว่าการระบายสีบนผ้าชนิดอื่น เนื่องจากผ้ามีความเหนียวและหนา ควรใช้น้ำสะอาดระบายลงไปก่อน ระวังอย่าระบายน้ำถูกเส้นเทียน เพราะจะทำให้สีวิ่งผ่านเข้าหากัน พอน้ำที่ระบายหมดแล้วจึงใช้สีบาติกระบายลงไป การระบายสีต้องคำนึงถึงความสะอาดของสี ควรมีฟู่กันเฉพาะสี หรือให้ล้างน้ำให้สะอาดทุกครั้งก่อนจะทำการจุ่มสีอื่นต่อไป

1.8 ปัญหาที่พบบ่อย ๆ ในการลงเส้นเทียนนั้นมีอยู่หลายประการ

1) เทียนไม่ซึมทะลุเนื้อผ้า ทำให้การระบายสีสกปรกและเพอะไม่สามารถกันสีได้ เกิดจากเทียนที่ใช้เขียนเย็นเกินไป หรือกดปากกาเทียนแรงเกินไป ทำให้น้ำเทียนไม่ไหลแก้ไขโดยปรับอุณหภูมิให้เหมาะสม อุณหภูมิที่ใช้โดยทั่วไป ประมาณ 120 – 140 องศาเซลเซียส และควบคุมจังหวะการเดินเส้นเทียน โดยการสังเกตขนาดของเส้นเทียน

2) เส้นเทียนไหลแรงฟุ้งกระจายเส้น โตไม่สวยงามเกิดจากน้ำเทียนร้อนเกินไป ควรปรับอุณหภูมิให้ต่ำลงหรือกดปลายปากกาให้มากขึ้นเพื่อเป็นการปิดปลายท่อน้ำเทียนให้ไหลช้าลง

3) ปากกาเขียนอุดตัน เนื่องจากมีเศษฝุ่นละอองตกค้าง ปัญหานี้จะพบบ่อยควรเตรียมไส้แท่งหรือเส้นลวดเล็ก ๆ หรือสายกีตาร์เบอร์เล็กสุดไว้แท่งที่ปลายท่อนขณะที่แท่ง Tjanting จะต้องร้อนเพื่อจะสามารถแทงทะลุได้ ค้างเข้า – ออก 2-3 ครั้ง น้ำเทียนจะไหลตามปกติและหากอุดตันบ่อยเกินไป ควรจะมีการกรองน้ำเทียน โดยใช้ผ้าธรรมดากรองน้ำเทียนขณะร้อน ๆ 1 – 2

ครั้ง น้ำเทียนจะสะอาด แต่หากยังอุดตันอยู่ให้นำปากกาเขียนเทียนไปล้างในน้ำที่ผสมโซดาแอช และคีมจนเค็ลคแกว่งปากกาในน้ำไปมา หรืออาจนำปากกาเขียนเทียนแช่ในน้ำมันก๊าด เพื่อให้เทียนในปลายท่อละลายและใช้เส้นลวดเส้นเล็กแทงเข้าไป หลังจากนั้นนำปากกาไปล้างสบู่ให้สะอาด เพื่อล้างน้ำมันก๊าดที่ติดอยู่กับปากกาเขียนเทียนออกให้หมด

1.9 เทียนหยดในบางจุดที่สำคัญเป็นปัญหาที่เกิดจากความไม่ตั้งใจ ทำให้เสียรูปแบบและลวดลายไม่สวยงามเทียนหยดอาจมีน้ำเทียนเกาะที่ส่วนก้นของปากกาเขียนเทียน อาจใช้ผ้า หรือกระดาษชำระซับ หรือใช้ช้อนพลาสติกกรองรับ แต่หากต้องการขจัดรอยหยดบนพื้นผ้าอาจใช้การสะกิดเทียนออก แล้วใช้น้ำร้อนและฟู่กันขนแข็งทาละลายหยดเทียนให้สะอาดได้หรือใช้เตารีดร้อน ๆ รีดลงไปให้เทียนละลาย โดยใช้เศษผ้าหรือกระดาษรองด้านล่างในการเขียนเส้นเทียน ระหว่างการหยุดพักการเขียนไม่ควรแช่ปากกาเขียนเทียน ไว้ในภาชนะดักเทียน เพราะจะทำให้เกิดปัญหา รอยเชื่อมต่าง ๆ หลุดออกหมด เนื่องจากน้ำเทียนมีอุณหภูมิสูง

1.10 การทำลวดลายบาติกบนเสื้อยืดคอกกลมแขนสั้น มีข้อจำกัดหลายอย่างอันเนื่องมาจากธรรมชาติของเทคนิคบาติก และข้อจำกัดของเส้นใยผ้าของเสื้อที่มีความหนาและเหนียว นอกจากนั้นเนื้อผ้าที่หนาและเหนียวยังอูมน้ำสี ทำให้สีเปลี่ยนสีเร็วกว่าเนื้อผ้าชนิดอื่น และกระนั้นการตั้งราคาเสื้อยืดก็ต้องตั้งให้เหมาะสมกับผลิตภัณฑ์ คือ อาจตั้งราคาได้ไม่สูงเท่าผลิตภัณฑ์บาติกบนผ้าไหม ซึ่งในความเป็นจริง การทำบาติกบนผ้าไหม ไม่สิ้นเปลืองสีเท่ากับการทำผ้าไหมบนเสื้อยืด

1.11 การทำลวดลายบาติกบนเสื้อยืดคอกกลมแขนสั้น ไม่สามารถถ่ายทอดรายละเอียดบางประการของเอกลักษณ์จังหวัดมหาสารคาม ได้ครบถ้วน เช่น รายละเอียดทางสถาปัตยกรรมของพระธาตุนาคูน รายละเอียดของทุ่งนา และดอกไม้ เป็นต้น อันเนื่องมาจากธรรมชาติของเทคนิคบาติก และข้อจำกัดของเส้นใยผ้าของเสื้อที่มีความหนาและเหนียว ทำให้เส้นเทียนที่เขียนต้องเขียนให้เป็นเส้นใหญ่พอสมควร ฉะนั้นรูปทรงจึงต้องออกแบบให้ใหญ่และต้องตัดทอนรายละเอียดที่อาจไม่จำเป็นออกไป

2. ด้านคุณค่า

ผ้าบาติก เป็นกรรมวิธีที่ผู้บริโภคมองรับว่าเป็นหัตถกรรมที่ทำขึ้นด้วยมือ (Hand Made) มีชิ้นเดียวไม่ซ้ำกัน เป็นงานฝีมือ ที่ต้องอาศัยผู้มีความรู้ความสามารถ และใช้ทักษะสูง จนมีผู้ให้สมญาว่า “บาติกเป็นราชินีแห่งศิลปะบนพื้นผ้า” ฉะนั้นการทำบาติกจึงสามารถยกระดับราคาผลิตภัณฑ์ให้สูงขึ้นได้ เพราะจัดได้ว่าเป็นงานศิลปะที่ใช้ฝีมือและภูมิปัญญาอย่างแท้จริง

การออกแบบลวดลายบาติกบนเสื้อยืดคอกกลมแขนสั้นมีข้อจำกัดหลายอย่างอันเนื่องมาจากธรรมชาติของเทคนิคบาติก และข้อจำกัดของเส้นใยผ้าของเสื้อ ฉะนั้นจึงไม่สามารถถ่ายทอด

รายละเอียดบางประการของเอกลักษณ์จังหวัดมหาสารคามได้ครบถ้วน ซึ่งอาจมีผลทำให้ลวดลายที่ออกแบบมามีความหยابพอสมควร หากต้องการเสนอเรื่องราวที่มีรายละเอียดมากผู้วิจัยเห็นว่าควรใช้ผ้าที่มีเส้นใยละเอียดสูง เช่น ผ้ามัสลิน ผ้าแพรฟูยี หรือ เรยอง เป็นต้น

การออกแบบลวดลายบาติกเป็นการสร้างเอกลักษณ์ผ่านทางภาพ (Visual Identity) ถ้าเราสามารถจัดการและควบคุมการใช้เอกลักษณ์ทั้งหมดไว้ได้ในทิศทางเดียวกัน และแสดงผ่านลวดลายบาติกบนเสื้อยืดคอกกลมแขนสั้นเพื่อให้เข้าไปอยู่ในใจของผู้บริโภคได้อย่างทั่วถึง ทำให้ผู้บริโภคหรือกลุ่มเป้าหมายของเราตระหนักว่าเราแตกต่างกับคนอื่น หรือจังหวัดอื่น ๆ อย่างไรก็ตาม และสิ่งที่ผู้วิจัยต้องการอีกก็คือ เอกลักษณ์ด้วยภาพลวดลายบนเสื้อยืดที่จะสื่อสารถึงวิถีชีวิตแบบร่วมสมัยของชาวจังหวัดมหาสารคาม ที่มีวิถีชีวิตการดำรงชีพ มีสิ่งแวดล้อม ศิลปวัฒนธรรมที่แสดงออกถึงการมีจุดยืน แบบมีอัตลักษณ์ ที่จะทำให้ภาพลักษณ์ของจังหวัดแสดงผ่านลวดลายบาติกอย่างมีเอกภาพตามที่ต้องการ

การทำผ้าบาติก เป็นวิธีการหนึ่งที่ได้รับการนิยมนิยมจากผู้บริโภคอย่างไม่มีวันเสื่อมคลาย หากผู้ประกอบการ หรือผู้สนใจทั่วไป ต้องการจะผลิตผ้าบาติกเพื่อจำหน่ายเป็นธุรกิจ ควรศึกษาหาแหล่งตลาดอย่างรัดกุม เพราะแม้จะผลิตผ้าออกมามีคุณภาพดี สวยงาม อาจพบปัญหาการจำหน่ายได้ ต้องยอมรับว่าการจัดจำหน่ายถือเป็นกลยุทธ์ทางการตลาดเป็นสิ่งที่ไม่อาจปฏิเสธได้ ฉะนั้นการออกแบบลวดลายบาติกใหม่ ๆ ที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะตนจะสามารถแสดงให้เห็นถึงความมีคุณค่าเหนือกว่าลวดลายบาติกที่ลอกเลียนแบบของผู้อื่นได้ ส่งผลให้ผลงานมีความน่าสนใจจากผู้บริโภคได้เป็นอย่างดี